

Народна банка на Република Северна Македонија

ДИРЕКЦИЈА ЗА МОНЕТАРНА ПОЛИТИКА И ИСТРАЖУВАЊЕ

Најнови макроекономски показатели Преглед на тековната состојба

март 2020 година

Најнови макроекономски показатели

Преглед на тековната состојба – влијанија врз монетарната политика

Прегледот на тековната состојба има за цел да даде осврт на најновите макроекономски податоци (декември 2019 година – февруари 2020 година) и споредба со последните макроекономски проекции (октомври 2019 година). Со тоа ќе се утврди колку тековната состојба во економијата соодветствува со очекуваните движења на варијаблите во претходниот циклус проекции. Прегледот е фокусиран на промените на екстерните претпоставки и остварувањата кај домашните варијабли и на тоа како овие промени се одразуваат врз амбиентот за водење на монетарната политика.

Најновите оценки на меѓународните организации упатуваат на понеповолно глобално окружување во споредба со октомвриските проекции, при што се извршени надолни ревизии на глобалниот економски раст, особено за 2020 година. Една од главните причини за надолната ревизија претставува избивањето на новата вирусна инфекција ковид-19 во Кина на почетокот од годината и нејзиното пренесување во голем број други земји, што предизвика не само нарушување на економската активност во Кина, туку и нарушување на глобалните синџири на снабдување, транспортниот сектор, финансиските пазари и довербата на економските субјекти во глобални рамки. Притоа, ризиците околу проекциите за растот и натаму се претежно надолни. На краток рок, како главен ризик се наведува можноста новата вирусна инфекција да има подолготрајни и посилни негативни ефекти врз глобалната економија од тековните оценки. Исто така, нагласени се и геополитичките ризици, особено на релација САД – Иран, како и ризиците поврзани со ранливоста на финансиските пазари, коишто дополнително се зголемија по појавата на новата вирусна инфекција. Од друга страна, дел од ризиците посочени во октомври тековно се помалку изразени, како што се ризикот од ескалација на трговскиот конфликт помеѓу САД и Кина (со оглед на потпишувањето на првата фаза од трговскиот договор) и ризикот од Брегзит без договор. Сепак, и натаму постои неизвесност во поглед на следната фаза од трговскиот договор помеѓу САД и Кина, како и во поглед на начинот на регулирање на идните односи помеѓу Обединетото Кралство и ЕУ. Во однос на **економските движења во еврозоната**, како наш најголем трговски партнер, најновите високофреквентни податоци и оценки од анкетните истражувања на домаќинствата и претпријатијата во февруари упатуваат на веројатност за остварување сличен или малку повисок економски раст на почетокот од 2020 година, во споредба со претходниот квартал. Според првичните објави, на пазарот на труд не се забележуваат позначителни поместувања на почетокот од годината, при што стапката на невработеност во јануари се задржа на нивото од претходниот месец (7,4%). Во однос на инфлацијата во еврозоната, првичната оценка за февруари покажува нејзино забавување сведувајќи се на 1,2% (од 1,4% во јануари). На редовниот состанок во јануари, ЕЦБ не изврши промени во поставеноста на монетарната политика. Според најновите оценки, се очекува дека **каматната стапка ЕУРИБОР со едномесечна рочност** ќе биде на слично ниво како во октомвриската проекција.

Гледано низ призмата на одделните квантитативни показатели за надворешното окружување на македонската економија, проекциите за странската ефективна побарувачка за 2019 и 2020 година се ревидирани нагоре, додека за 2021 година се минимално ревидирани надолу во споредба со октомвриските оценки. Последните оценки за **странската ефективна инфлација** се ревидирани надолу во однос на очекувањата од октомври за целиот период на проекции. Од аспект на девизниот курс, тековно се очекува дека САД-доларот во 2020 година ќе забележи мала апрецијација, наместо претходно очекуваната депрецијација, додека депрецијацијата во 2021 ќе биде во согласност со октомвриските очекувања. **Најновите проекции за промените во цените на примарните производи на светските берзи упатуваат на претежно надолна ревизија за 2020 година и**

претежно нагорна за 2021 година во споредба со октомвриските оцени. Сепак, движењата и оцените за цените на примарните производи се исклучително променливи и тековно се под нагласено влијание од случувањата поврзани со ширењето на вирусната инфекција, што создава поголема неизвесност околу нивната идна динамика и ефектите врз домашната економија, и на краток и на подолг рок.

Споредбата на последните макроекономски показатели од домашната економија со нивната проектирана динамика во рамки на октомврискиот циклус проекции упатува на одредени отстапувања во одделните сегменти од економијата. Согласно со објавените проценети податоци за БДП, економската активност во последниот квартал на 2019 година оствари годишен раст од 3,4%, што е над проектираниот раст во октомвриските проекции (2,9%). Ваквото нагорно отстапување произлегува од повисокиот раст на домашната побарувачка, којшто во најголем дел се објаснува со растот на бруто-инвестициите наспроти очекуваниот мал пад, како и со посилен раст на јавната потрошувачка во однос на очекувањата, додека растот на личната потрошувачка е нешто помал од очекуваниот. Од друга страна, нето извозната побарувачка бележи негативен придонес кон растот, наместо очекуваниот мал позитивен придонес (во услови на забележан мал пад на извозот и поумерен раст на увозот). Гледано за целата 2019 година, реалниот раст на економијата е во согласност со очекувањата од октомври и изнесува 3,6% (проектирана стапка на раст од 3,5%). За првиот квартал на 2020 година, во услови на ограничен обем на расположливи податоци, тешко може да се даде попрецизна оцена за состојбата во економијата. Засега, расположливите високофреквентни податоци за јануари покажуваат умерен раст на индустриското производство по падот во претходниот квартал, како и послаби остварувања кај прометот во трговијата. **Кога станува збор за промените кај потрошувачките цени,** во февруари, како и во првиот месец од годината, е измерена умерена стапка на инфлација (0,7%), којашто и натаму е пониска во однос на октомвриската проекција. Исто така, надворешните влезни претпоставки кај проекцијата на инфлацијата за целата 2020 година произразено се ревидирани во надолна насока. Во вакви услови, тековно, ризиците во однос на проекцијата на инфлацијата за 2020 година се оценуваат како надолни. Сепак, поголема е неизвесноста околу движењето на светските цени на примарните производи во следниот период, пред сè на цените на нафтата.

Последните расположливи податоци за **девизните резерви** (приспособени за ценовните и курсните разлики и ценовните промени на хартиите од вредност) заклучно со февруари 2020 година, укажуваат на нивен пад во споредба со крајот на 2019 година. Од аспект на факторите на промена, намалувањето на резервите во најголем дел се должи на трансакциите за сметка на државата (отплаќање на редовните обврски на државата). Анализата на показателите на адекватноста на девизните резерви покажува дека тие и понатаму се наоѓаат во сигурната зона. Расположливите податоци за јануари 2020 година упатуваат на трговски дефицит малку понизок во однос на очекувањата за првото тримесечје согласно со октомвриската проекција. Податоците за менувачкиот пазар заклучно со крајот на февруари укажуваат на остварени нето-приливи од приватните трансфери коишто се во согласност со очекуваните за првиот квартал од 2020 година. Остварувањата кај билансот на плаќања за 2019 година посочуваат на повисок дефицит во тековната сметка во однос на октомвриската проекција (2,8% од БДП, наспроти проектираниот од 1,3% од БДП), но и значително подобра позиција на финансиската сметка (нето-приливи од 5,4% од БДП, во споредба со проектираните 3,6% од БДП).

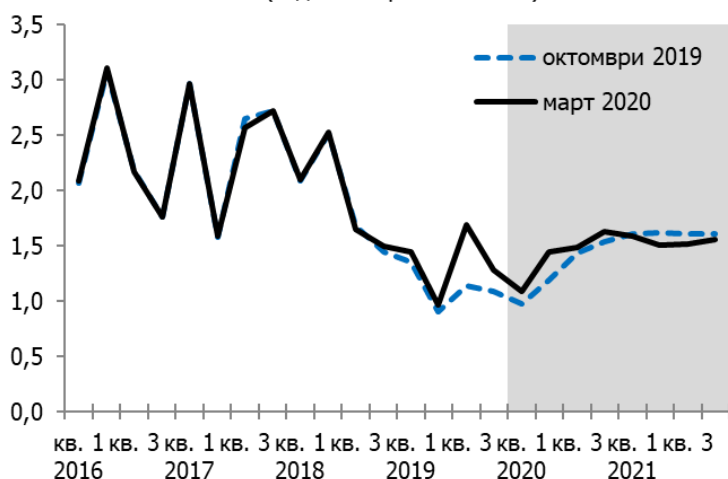
Во однос на движењата во монетарниот сектор, финалните податоци за јануари покажуваат месечен пад на **вкупните депозити** од 0,9%, наспроти растот на депозитите од 3,4% во декември. Намалувањето на депозитите во најголем дел е резултат на падот на депозитите на претпријатијата во денари, односно на депозитните пари. На годишна основа, вкупните депозити во јануари се повисоки за 8,8%, во најголем дел како резултат на растот на депозитите на домаќинствата, односно на депозитите во домашна валута (вклучително и

депозитните пари). Годишниот раст на депозитите во јануари засега е под проектираниот за првиот квартал од 2020 година (9,9%). **Вкупните кредити** на приватниот сектор во јануари стагнираа, по месечниот раст од 1,9% во декември. Од секторски аспект, забележано е зголемување на кредитите на домаќинствата, при пад на кредитите на претпријатијата. Според валутната структура, кредитите во домашна и странска валута се речиси непроменети во однос на претходниот месец. На годишна основа, вкупните кредити во јануари се повисоки за 6,8%, при што растот во поголем дел е резултат на кредитите на домаќинствата, при позитивен придонес и на кредитите на претпријатијата. Од аспект на валутната структура, годишниот раст на вкупните кредити во најголем дел произлегува од растот на кредитите во странска валута, при позитивен придонес и на кредитите во домашна валута. Годишниот раст на кредитите во јануари е над проектираниот за првиот квартал од годината (5,5%), согласно со октомвриската проекција.

Во Буџетот на Република Северна Македонија во јануари е остварен дефицит од 1.213 милиони денари. Буџетскиот дефицит во најголем дел е финансиран од домашното задолжување на државата, а во помал дел преку користење на депозитите на државата кај Народната банка, при отплата на достасана рата врз основа на странски заем. Остварениот буџетски дефицит претставува 7% од Буџетот за 2020 година.

Последните макроекономски показатели и оценки упатуваат на одредени отстапувања во однос на проектираната динамика, но согледувањата за амбиентот за спроведување на монетарната политика се непроменети во однос на претходните оценки. На крајот од февруари 2020 година девизните резерви (приспособени за ценовните и курсните разлики и ценовните промени на хартиите од вредност) се пониски во однос на крајот од 2019 година, главно поради трансакциите за сметка на државата. Ваквите остварувања кај девизните резерви се во рамки на очекувањата, при што тие и натаму се одржуваат во сигурната зона. Во однос на економската активност, објавените податоци за БДП за четвртиот квартал на 2019 година упатуваат на побрз раст на економијата од очекуваниот, но остварувањата за целата 2019 година се во согласност со проектираната стапка во рамки на октомвриските проекции. Во услови на ограничен обем на расположливи податоци, тешко може да се даде попрецизна оценка за состојбата во економијата во првиот квартал од 2020 година. Кај инфлацијата, при пониски стварувања во првите два месеца од 2020 година во однос на проекцијата и надолни ревизии кај надворешните влезни претпоставки за следниот период, тековно ризиците се оценуваат како надолни, но и натаму се главно поврзани со цените на примарните производи на светските пазари. Во рамки на монетарниот сектор, годишниот раст на депозитите во јануари засега е под проектираниот за првиот квартал на 2020 година, додека годишниот раст на кредитите е повисок од проектираниот.

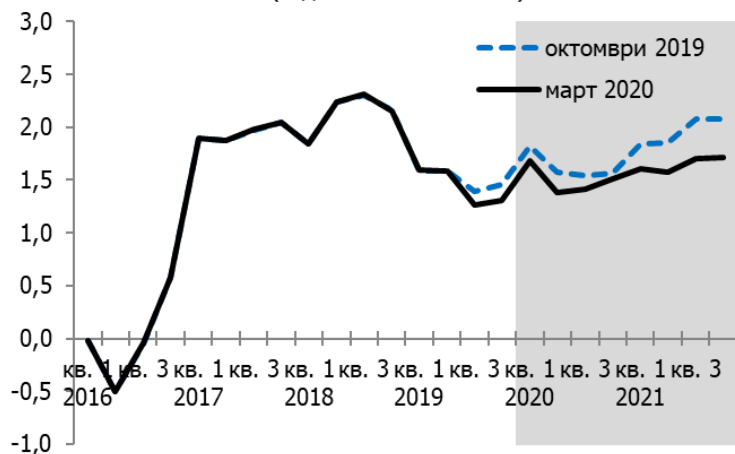
Странска ефективна побарувачка
(годишни промени во %)

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Според најновите оценки¹, извршена е нагорна ревизија на растот на странската ефективна побарувачка за 2019 и 2020 година и сега тој изнесува 1,3% и 1,4%, соодветно (1,1% и 1,3% соодветно, во октомври). Повисоките оценки за 2019 и 2020 година се главно одраз на нагорните корекции кај очекуваната стапка на раст на германската² и српската економија. Наспроти тоа, за 2021 година, растот е минимално ревидиран надолу, од 1,6% во октомври на 1,5%, главно заради очекуваниот понизок раст на Германија.

Странска ефективна инфлација
(годишни стапки во %)

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

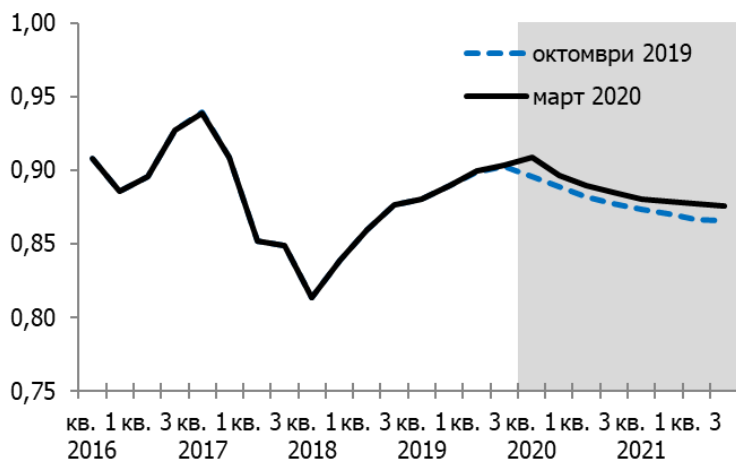
Странската ефективна инфлација е ревидирана надолу за 2020 и 2021 година, при што сега се предвидува дека ќе изнесува 1,5% оваа година и 1,7% наредната година (наместо 1,6% и 2%, соодветно, во октомври). Ревизијата за 2020 година се должи главно на пониските проектирани стапки на инфлација кај Германија и Хрватска³, додека за 2021 година произлегува од пониската инфлација во Србија³ и Германија.

¹ Оцените се засноваат врз последниот „Консензус форкаст“ од февруари 2019 година, во кој глобалната вонредна ситуација поради новата вирусна инфекција ковид-19 е согледана само како дополнителен фактор на неизвесност за глобалниот раст, односно станува збор за оценки дадени пред почетокот на бранот на ширење на заразата и во другите делови од светот.

² Проектиран раст на Германија од 0,6%, 0,9% и 1,1% во 2019, 2020 и 2021 година, наспроти 0,4%, 0,8% и 1,2%, соодветно, во октомври.

³ Инфлацијата во Србија и Хрватска е коригирана за промените во девизниот курс.

Курс евро/САД-долар

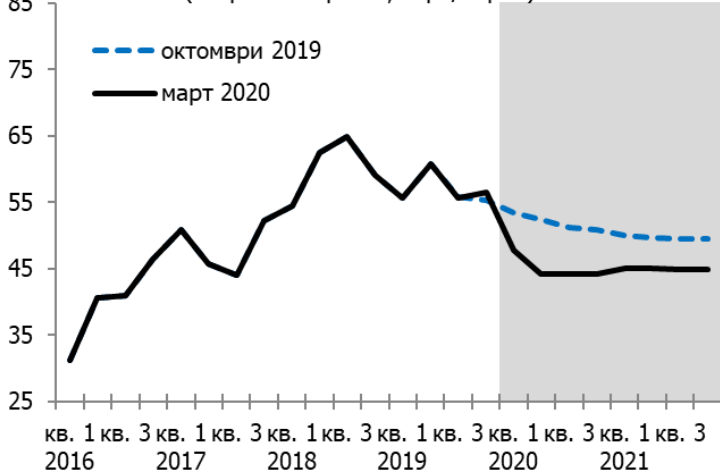

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Од аспект на девизниот курс евро/САД-долар, во 2020 година се очекува мала апрецијација на САД-доларот, наспроти очекувањата за мала депрецијација во октомвриските проекции. Ваквите промени се резултат на зголемената одбивност за ризик и поповолните економски показатели за САД. За 2021 година се оценува иста стапка на депрецијација на САД-доларот како во октомври.

Нафта „брент“

(квартален просек, евра/барел)

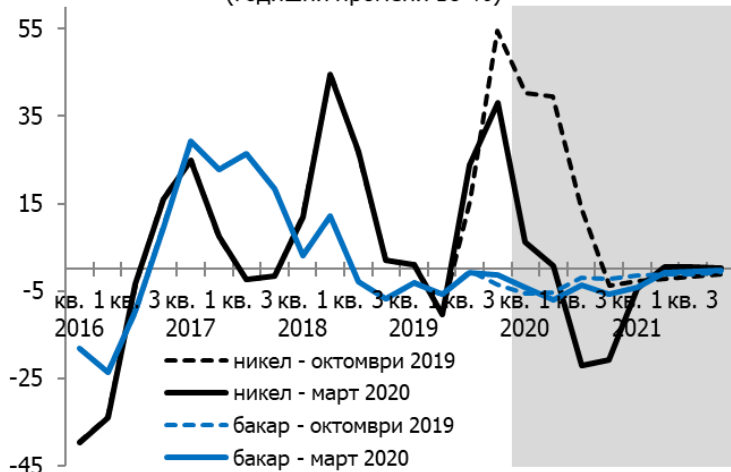

Извор: ММФ и пресметки на НБРСМ.

Цената на нафтата⁴ за 2020 година е ревидирана надолу, при што сега се очекува значително подлабок пад од предвидениот во октомвриската проекција. Ваквата промена во најголема мера произлегува од очекувањата за негативни ефекти од новата вирусна инфекција во Кина врз глобалната економска активност и следствено врз побарувачката на нафта, особено од Кина. Од друга страна, за 2021 година е извршена нагорна корекција, при што тековно се предвидува стабилизација на цената на нафтата, наспроти оценетиот пад во октомври.

Цени на никелот и бакарот во евра

(годишни промени во %)

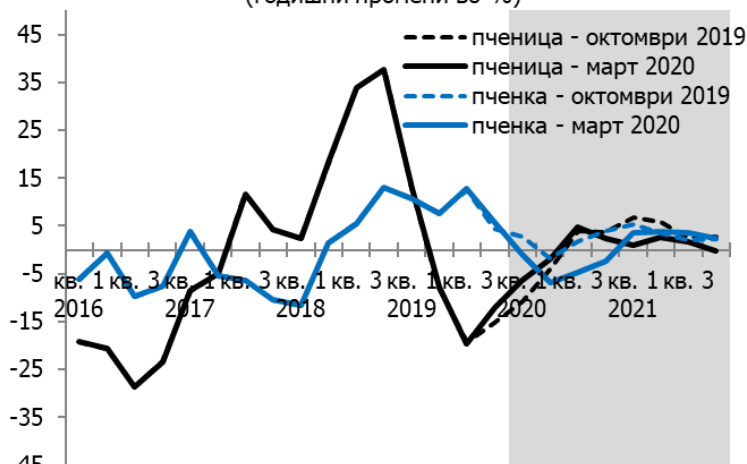
Извор: ММФ и пресметки на НБРСМ.

Кај цените на никелот и бакарот за 2020 година е направена корекција надолу. Така, тековно се очекува пад на цената на никелот во 2020 година, наспроти силниот раст во октомври, додека кај цената на бакарот се очекува малку поголем пад од претходно очекуваниот. Очекувањата за забавување на побарувачката од Кина поради ширењето на новата вирусна инфекција, а следствено и на глобалниот раст се главен фактор за надолните ревизии на цените, а дополнителен ефект имаат и зголемените залихи, заради послабата побарувачка од металната индустрија. **За 2021 година, се очекуваат слични стапки на пад како во октомвриските**

⁴ За анализата на цените на нафтата, металите и примарните прехранбени производи се користат разни извештаи на ММФ, Светската банка, ФАО, ОПЕК, ЕЦБ и на специјализирани меѓународни економски портали.

проекции.

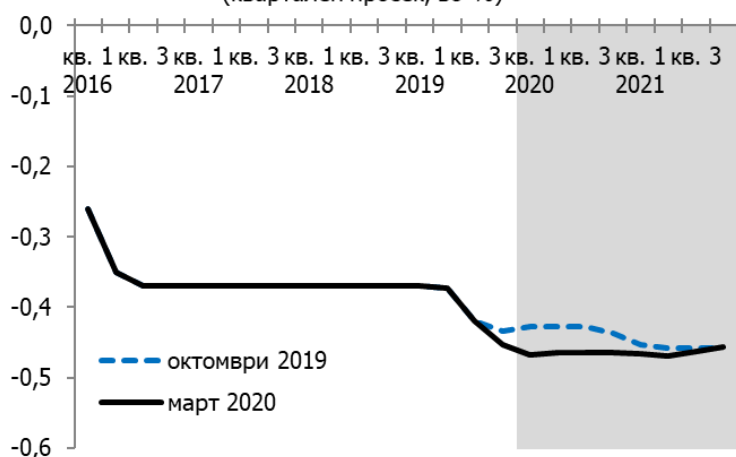
Цени на пченицата и пченката во евра
(годишни промени во %)

Извор: ММФ и пресметки на НБРСМ.

Според најновите оценки, се очекува дека цената на пченицата во 2020 година ќе оствари помал пад од предвидениот во октомвриската проекција. Нагорната ревизија во најголем дел е резултат на намалената понуда заради помалото производство од очекуваното во Австралија и оценката за послаб квалитет на зимските насади во Франција. Од друга страна, во 2021 година цената на пченицата е ревидирана надолу и се очекува дека ќе оствари помал раст во однос на октомвриските оценки. Кај **цената на пченката** е извршена значителна надолна ревизија во 2020 година, со што сега се очекува пад наместо предвидениот раст во октомври. Ова главно се должи на очекувањата за повисока глобална понуда на пченка, како и на намалената побарувачка од Кина заради ширењето на вирусната инфекција. За 2021 година, стапката на раст на цената на пченката е непроменета во однос на октомвриските проекции.

Едномесечен Еурибор
(квартален просек, во %)

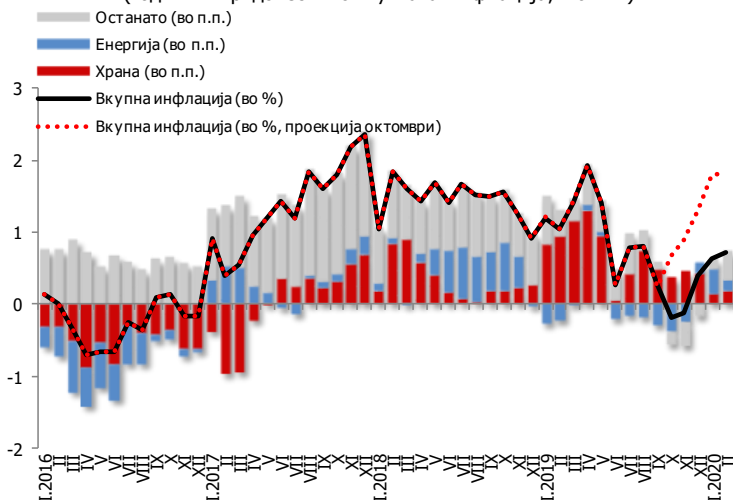

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Од аспект на **едномесечниот ЕУРИБОР**, во 2020 година не се очекуваат позначајни отстапувања од октомвриската проекција (-0,47%, наспроти -0,43% во октомври), додека за 2021 година проекцијата е непроменета (-0,46%).

Стапка на инфлација

(годишни придонеси во вкупната инфлација, во п.п.)

Извор: ДЗС и НБРСМ.

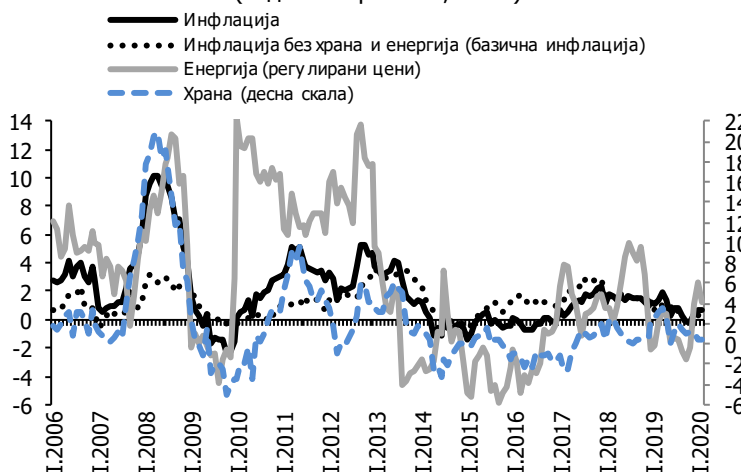
Во февруари 2020 година, **домашните потрошувачки цени** забележаа минимален раст од 0,1%⁵ (исто како и во претходниот месец)...

...при зголемување на цените на храната, намалување на цените на енергијата и непроменети цени кај базичната компонента.

Годишната стапка на инфлација во февруари изнесува 0,7% (0,6% во минатиот месец), со што и натаму е под очекуваната стапка во октомврискиот циклус проекции.

Инфлација и цени на храната и енергијата

(годишни промени, во %)

Извор: Државен завод за статистика и пресметки на НБРСМ.

Од аспект на структурата, надолно отстапување во однос на проекцијата има кај базичната инфлација и кај цените на храната, додека цените на енергијата се во согласност со проектираните.

Базичната инфлација во февруари е непроменета на месечна основа, а на годишна основа бележи зголемување од 0,8% (0,3% во минатиот месец). Структурата на годишната стапка на базичната инфлација во февруари е слична како претходниот месец, со тоа што и натаму највисок позитивен придонес имаат цените на тутунот⁶. Поизразен позитивен придонес овој месец имаат цените на автомобилите⁷, како и цените на угостителските услуги, туристичките аранжмани и снабдувањето со вода⁸. Од друга страна, најголем негативен

⁵ Гледано по групи производи, најголем позитивен придонес кон месечното зголемување на цените во февруари има растот на цените на месото, зеленчукот, овошјето, како и на цените на автомобилите, а најголем негативен придонес имаат цените на течните горива и мазива како и цените на воздушниот сообраќај.

⁶ Годишниот раст на цената на тутунот во февруари е одраз и на покачувањето на цените на цигарите во март и мај 2019 година, согласно со предвиденото годишно зголемување на акцизите на цигарите за 0,20 денари/парче, заклучно со 1 јули 2023 година.

⁷ Од 1.1.2020 стапи во сила Законот за данок на моторни возила („Службен весник на РСМ“ бр. 261/2019) со којшто се укина досегашната акциза при увоз на моторни возила и се замени со данок на моторни возила. Една од главните промени со новиот закон е воведување даночење согласно со висината на просечната емисија на јаглерод диоксид.

⁸ Цените на услугите за водоснабдувањето се зголемени во неколку поголеми градови во државата со одлука на општините.

Придонеси кон годишната стапка на инфлацијата (во п.п.)

Извор: ДЗС и НБРСМ.

придонес имаат цените на воздушниот сообраќај, а поумерен цените на облеката и обувките.

Во однос на очекуваните движења на цените на надворешните влезни претпоставки кај проекцијата на инфлацијата, главно се направени поизразени ревизии во надолна насока.

Во услови на пониска остварена инфлација од проектираната во октомври, како и надворешни претпоставки ревидирани главно во надолна насока, тековно ризиците во однос на проекцијата на инфлацијата за 2020 година се оценуваат како надолни. Сепак, и натаму е неизвесно движењето на светските цени на примарните производи во следниот период.

Странски ефективни* и домашни цени на храна

(индекси, 2005 = 100)

* Ефективните странски цени на храна се добиени како пондериран збир од цените на храната во земјите што се најзначајни трговски партнери на Северна Македонија.

Извор: ДЗС, Еуростат и пресметки на НБРСМ.

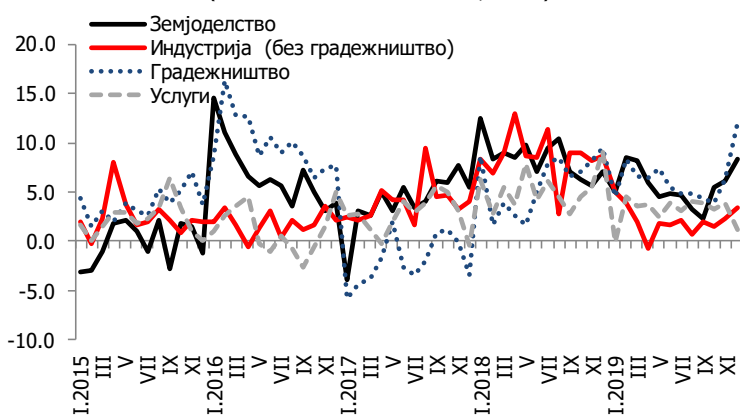
Просечна исплатена плата
(годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС.

Во декември 2019 година, номиналниот годишен раст на просечната нето-плата изнесуваше 4,1% (мало забавување во однос на растот од 5,1% во ноември). Растот во одреден дел го одразува покачувањето на минималната плата⁹, покачувањето на платите во јавниот сектор¹⁰, како и ефектот од мерката за субвенционирање на придонесите поради зголемување на плата¹¹.

Просечна исплатена месечна нето-плата по сектори
(номинални годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС.

Раст на платите имаше кај поголемиот дел од дејностите, а најизразен е кај дејностите „транспорт и складирање“, „објекти за сместување и сервисни дејности со храна“, „градежништво“ и „преработувачка индустрија“¹².

При мал раст на трошоците на живот на годишно ниво, **реалниот годишен раст на нето-платата во декември изнесуваше 3,7%**.

Остварениот годишен раст на платите во четвртиот квартал е повисок во споредба со очекуваниот раст согласно со октомвриските проекции.

Економската активност растеше и во четвртиот квартал на 2019 година, со стапка на реален раст од 3,4% (3,6% во третиот квартал). Остварената стапка на раст во четвртиот квартал е малку повисока во однос на очекуваната од октомврискитот

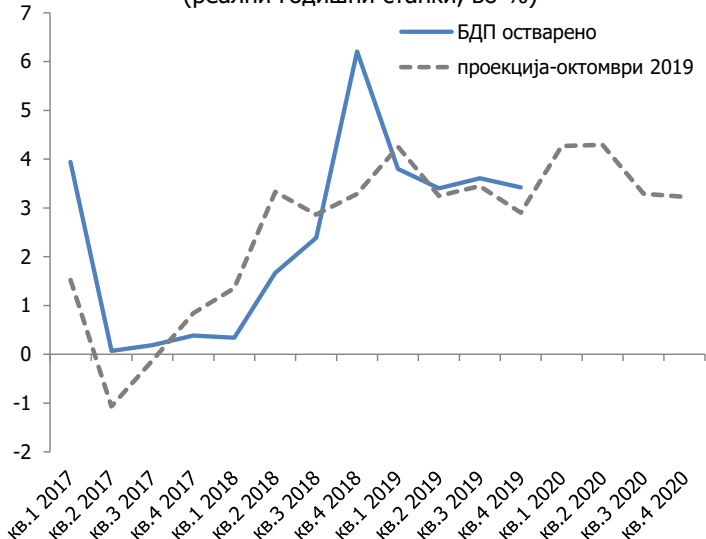
⁹ Во текот на 2019 година двапати е извршено зголемување на минималната плата, и тоа во април и декември. Во април минималната плата е зголемена од 12.165 денари на 12.507 денари нето-плата (брuto од 17.370 на 17.943 денари) согласно со усогласувањето со порастот за претходната година на просечно исплатената плата во РСМ, индексот на трошоци на живот и реалниот пораст на БДП (со една третина од порастот од секој показател, соодветно, Закон за минимална плата, „Службен весник на РСМ“ бр. 59/19). Со дополнителното покачување во декември (за околу 2000 денари, нето) износот на минимална плата којшто се исплаќа за периодот од декември 2019 година до март 2020 година е 14.500 денари, нето (Закон за минимална плата, „Службен весник на РСМ“ бр. 239/19).

¹⁰ Согласно со Буџетот на РСМ за 2019 година, извршено е зголемување на платите на докторите специјалисти за 10% од јануари и покачување на платите за 5% на останатиот медицински персонал во јавните здравствени установи со исплатата на јануарската плата во 2019 година, како и дополнително зголемување на платите на здравствените работници за 5%, почнувајќи со исплатата на септемвриската плата во 2019 година. Исто така, согласно со одлуката на Владата на РСМ донесена во мај 2019 година, извршена е нивелација на платите на околу 2.900 вработени од областа на културата, од националните и од локалните установи, почнувајќи од априлската плата за 2019 година. Покрај тоа, со измените и дополнувањата на Законот за заштита на децата, започнувајќи со јунската плата, се зголемуваат за 16% платите на воспитувачите/ките, негувателите/ките, стручните работници/чки и соработници/чки, а согласно со Колективниот договор, зголемување на платата има и кај помошно-техничкиот персонал. Зголемување на платата од 22% добија и социјалните работници со исплатата на јунската плата, а со исплатата на септемвриската плата добија и дополнително зголемување од 5%. Исто така, зголемување на платите од 5% имаше за вработените во образованието, полицијата, одбраната и целиот јавен сектор, почнувајќи со септемвриската плата.

¹¹ Согласно со Законот за субвенционирање на придонесите од задолжително социјално осигурување поради зголемување на плата, којшто започна да се применува со исплатата на ноемвриската плата („Службен весник на РСМ“ бр. 239/19), при што субвенционирањето придонеси се одобрува доколку зголемувањето на нето-платата е во износ од најмалку 600 до најмногу 6000 денари месечно по осигуреник („Службен весник на РСМ“ бр. 239/19, чл. 2 и 3).

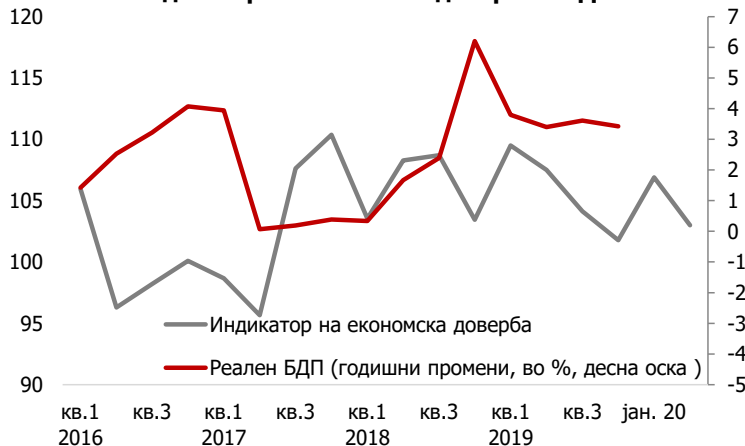
¹² Поизразено намалување на платите во декември 2019 година беше забележано кај дејностите „уметност, забава и рекреација“, „информации и комуникации“, „дејности во врска со недвижен имот“ и „трговија на големо и трговија на мало; поправка на моторни возила и мотоцикли“.

Бруто домашен производ
(реални годишни стапки, во %)

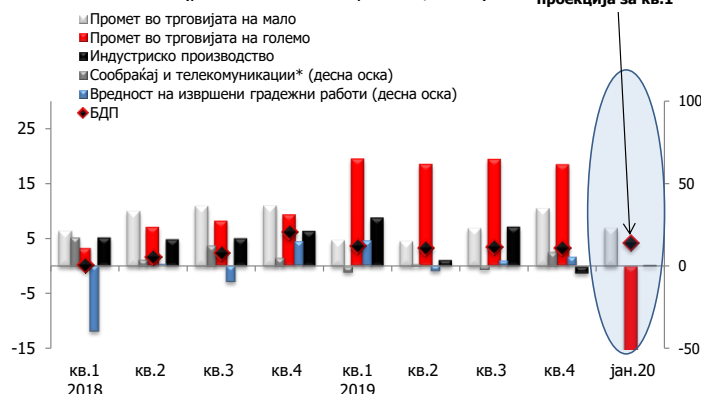
Извор: ДЗС и проекции на НБРСМ.
Промените во серијата се должат на редовни ревизији на ДЗС.

Индикатор на економска доверба и БДП

Извор: ДЗС и Европска комисија.

Економски сектори
(реални годишни промени, во %)

* Прост просек од годишните стапки на промена на различните видови на транспорт и телекомуникациите.
Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

циклас проекции. Гледано за целата 2019 година, реалниот раст на економијата е во согласност со очекувањата и изнесува 3,6% (проектирана стапка на раст од 3,5%).

Од аспект на расходните компоненти на БДП, растот во четвртиот квартал на 2019 година произлегува од домашната побарувачка, додека нето-извозот има негативен придонес. Растот на домашната побарувачка главно се објаснува со промените кај бруто-инвестициите (наспроти очекуваниот мал пад). Исто така, значителен придонес има и личната потрошувачка, чијшто позитивен придонес е сепак малку понизок од проектираниот, а посилниот раст на јавната потрошувачка од очекуваниот дополнително придонесува кон растот на домашната побарувачка. Од друга страна, негативниот придонес на нето-извозот наспроти очекуваниот мал позитивен придонес е резултат на поизразени надолни отстапувања кај извозот од проекцијата, во однос на отстапувањето кај увозот.

Гледано од производната страна, во четвртиот квартал најголем позитивен придонес кон растот на БДП имаат дејностите „трговија, транспорт и туризам“, градежништвото, како и земјоделството.

Во услови на ограничен обем на расположливи податоци тешко е да се добие попрецизна оцена за целокупната состојба во економијата во првиот квартал од 2020 година. Што се однесува до согледувањата на економските субјекти за состојбата во економијата¹³, резултатите од анкетните истражувања за периодот јануари-февруари во 2020 година упатуваат на поповолни согледувања во споредба со четвртиот квартал од 2019.

Кога станува збор за високофреквентните податоци на страната на понудата, за јануари се достапни податоците за индустриското производство и трговијата.

¹³ Се однесува на анкетите спроведени од страна на Европската комисија за мерење на економската доверба на субјектите во една економија. Композитниот показател на економска доверба се добива како пондериран просек од показателите на доверба за потрошувачите и показателите на доверба за одделните економски сектори (градежништво, индустрија, трговија на мало и услуги). Почнувајќи од јануари 2019 година, Европската комисија изврши ревизија на структурата на показателот за доверба на потрошувачите, а преку овој составен елемент и на композитниот показател на економска доверба. Повеќе информации за новата методологија може да се најдат на следнава врска: https://ec.europa.eu/info/files/reviced-consumer-confidence-indicator_en

ИНДУСТРИСКО ПРОИЗВОДСТВО И ОСТАНАТИ ЕКОНОМСКИ ДЕЈНОСТИ

	2018				2019				2020		
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	ное.	дек.	јан.
	<i>реални годишни промени во %</i>										
Бруто домашен производ	0.3	1.7	2.4	6.2	3.8	3.4	3.6	3.4	-	-	-
Индустриско производство	5.2	4.9	5.1	6.4	8.8	1.1	7.1	-1.3	-2.1	-5.9	0.3
Извршени градежни работи	-39.6	0.9	-10.0	14.6	15.1	-3.3	3.0	5.3	-5.2	17.2	-
Високоградба	3.2	6.1	-11.4	28.1	-9.3	5.1	23.7	-1.1	-12.2	12.6	-
Нискоградба	-65.2	-1.7	-9.3	4.5	58.3	-8.0	-6.7	11.1	0.8	21.5	-
Промет во трговијата - Вкупно*	4.9	8.8	8.6	10.0	13.5	12.6	14.0	14.6	14.5	16.2	-13.5
Промет во трговијата на мало*	6.4	9.9	10.8	10.9	4.7	4.6	6.9	10.4	9.9	12.3	6.9
Промет во трговијата на големо*	3.2	7.1	8.2	9.3	19.5	18.5	19.4	18.4	18.7	19.4	-28.7

*Реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот. Податоците за трговија за јануари 2020 година се претходни податоци.
Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

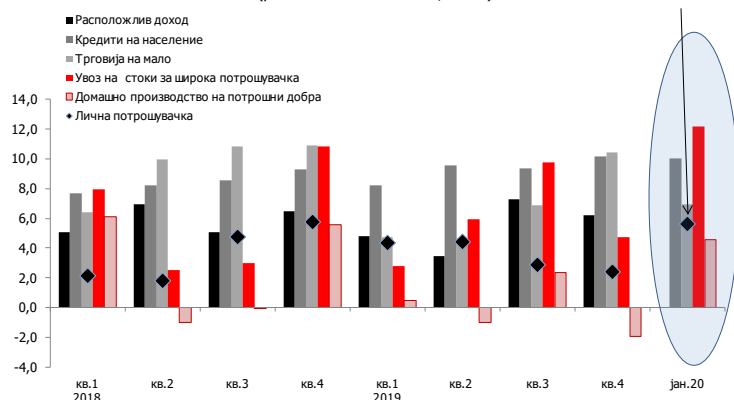
Индустриското производство во јануари, на годишна основа, забележа мал раст од 0,3%, што претставува подобрување во однос на падот од 1,3% во четвртиот квартал од 2019 година. Притоа, најголем позитивен придонес има преработувачката индустрија, потоа следува рударството, додека производството на енергијата има негативен придонес во вкупното индустриско производство. Во рамки на преработувачката индустрија, најголемиот дел од дејностите бележат раст. Најизразен е придонесот на производството на моторни возила и производството на производи од гума и пластични маси, како и на дел од традиционалните дејности (производството на текстил, на прехранбени производи, на облека и на градежни материјали) и дејноста „печатење и продукција на снимени медиуми (записи)“. Од друга страна, најизразен негативен придонес во рамки на преработувачката индустрија се забележува кај производството на машини и уреди.

Во јануари 2020 **прометот во вкупната трговија** забележа вообичаен месечен пад, под влијание на сезонски фактори, при пад кај сите три вида трговија (на големо, на мало и трговијата со моторни возила). Движењата во јануари на годишна основа засега се послаби во однос на претходниот квартал.

Расположливите показатели за **агрегатната побарувачка** главно упатуваат на раст на економската активност во првиот квартал од годината.

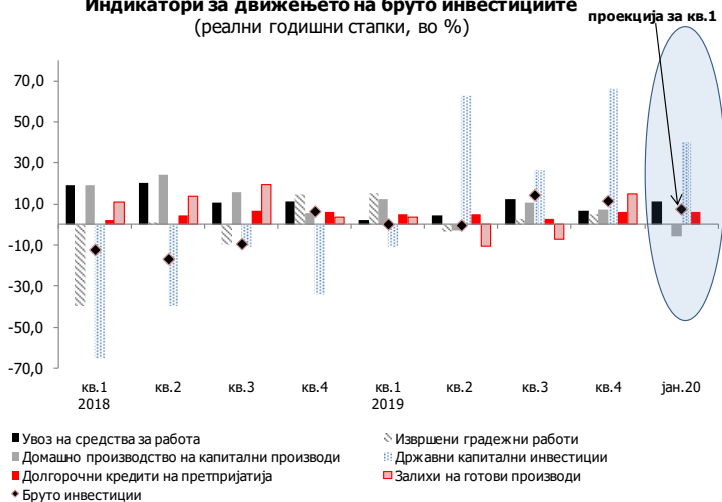
Показателите за движењата кај **личната потрошувачка** во првиот квартал засега упатуваат на нејзин натамошен раст поддржан од растот на дел од компонентите на расположливиот доход (достапни податоци само за пензиите), како и преку стабилниот и солиден раст на кредитирањето на населението. Исто така, поволни се и краткорочните показатели за динамиката на личната потрошувачка, имајќи го предвид растот на домашното производство на потрошни добра и увозот на стоки за широка потрошувачка, како и растот кај трговијата на мало и бруто-приходите од ДДВ.

Индикатори за движењето на личната потрошувачка (реални годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

Индикатори за движењето на бруто инвестициите (реални годишни стапки, во %)

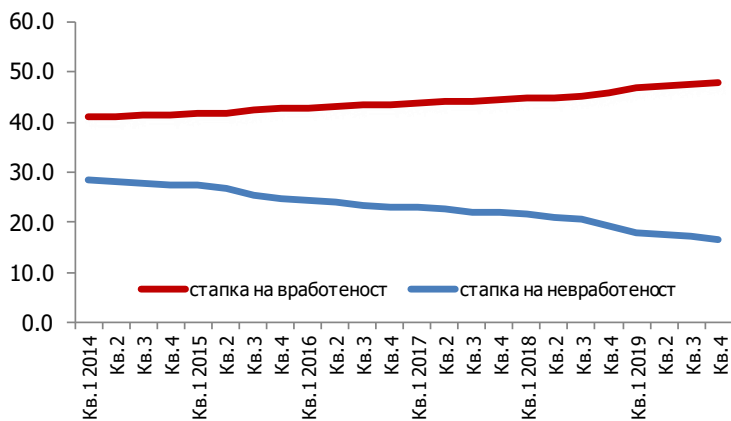
Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

Од индикативните категории за **бруто-инвестициите** во јануари, раст е забележан кај долгорочното кредитирање на претпријатијата, кај државните капитални инвестиции и увозот на производи за инвестиции, а по падот во минатиот квартал, мал раст бележи и индустриското производство. Од друга страна, пад бележат данокот на добивка и домашното производство на капитални производи.

Податоците за **надворешнотрговската размена** за јануари упатуваат на потенцијално стеснување на дефицитот во првиот квартал од годината во однос на истиот период од минатата година, при повисок раст на извозот од увозот на стоки.

Остварувањето на буџетот заклучно со јануари укажува на раст на **јавната потрошувачка** во првиот квартал, во услови на раст на трошоците за плати, стоки и услуги и трансферите до локалните власти¹⁴.

Стапки на вработеност и невработеност (во %)

Извор: Државен завод за статистика, Анкета за работна сила.

Поволните поместувања на пазарот на труд продолжуваат и во четвртиот квартал од 2019 година, при натамошно намалување на **стапката на невработеност, којашто се сведе на 16,6%** (17,1% во претходниот квартал), додека бројот на вработени лица бележи годишен раст од 4,6%¹⁵.

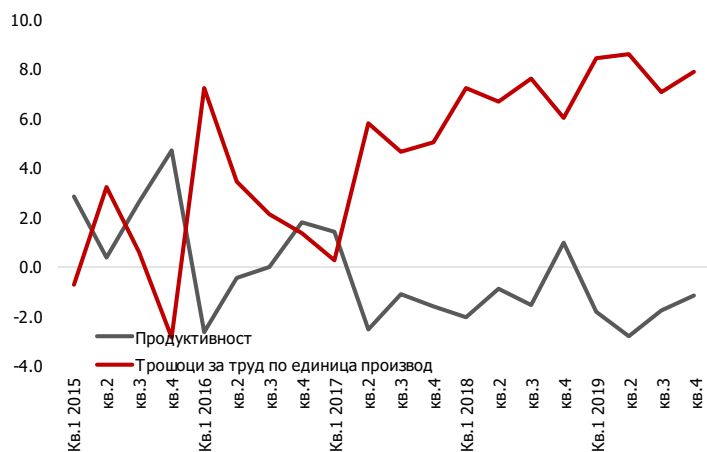
Продуктивноста на трудот¹⁶ и натаму бележи пад, но во четвртиот квартал на 2019 година се сведе на 1,1% (пад од 1,8% во претходниот квартал), во услови на повисок раст на вработеноста во споредба со растот на економската активност.

¹⁴ Од позначајните категории на јавната потрошувачка пад во јануари 2020 година е забележан кај трансферите до фондот за здравство.

¹⁵ Најголем придонес кон растот на вработеноста имаат дејностите поврзани со „транспорт и складирање“, „административни и помошни услужни дејности“, преработувачката индустрија, дејности поврзани со „уметност, забава и рекреација“ и образование.

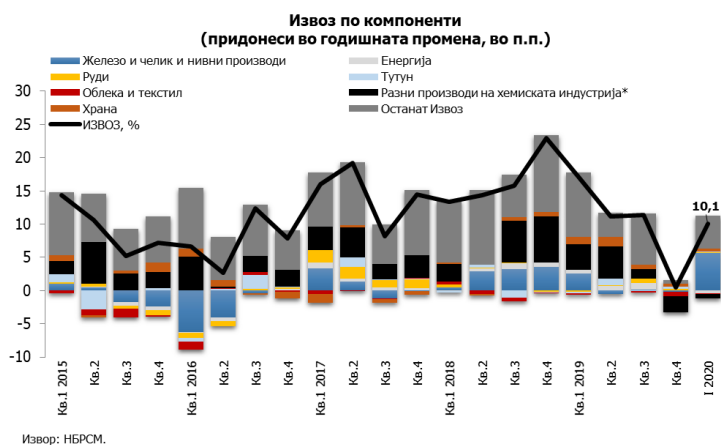
¹⁶ Вкупната продуктивност се пресметува како пондерирани збир на пресметаната продуктивност на ниво на индивидуален сектор. Во рамките на секој сектор, продуктивноста се пресметува како сооднос помеѓу додадената вредност во тој сектор и бројот на вработени лица.

Продуктивност и трошоци за труд по единица производ
(годишни промени, во %)

Истовремено, во четвртиот квартал трошоците за труд по единица производ пораснаа за 7,9% на годишна основа (7,1% во претходниот квартал), при раст на бруто-платата во услови на пад на продуктивноста.

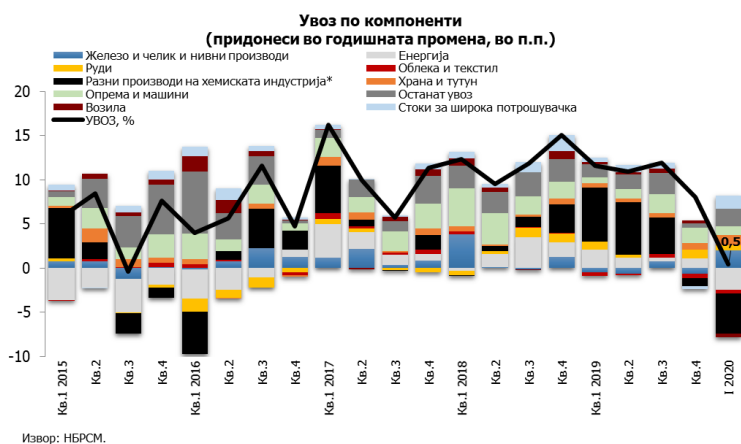
Извор: Државен завод за статистика и пресметки на НБРСМ.

Дефицитот во надворешнотрговската размена со странство во јануари 2020 година забележа позначително стеснување од 25,3% на годишна основа, предизвикано од повисокиот раст на извозот во однос на малиот раст на увозната страна.

Извозната компонента на трговската размена оствари позначителна стапка на раст од 10,1%. Растот на извозот се должи на повисокиот извоз на железо и челик во однос на истиот период од претходната година¹⁷, како и на поволните движења кај дел од новите производствени капацитети во странска сопственост. Намалување на годишна основа е забележано кај извозот на енергија.

Во споредба со октомвриската проекција, остварувањата во јануари се малку пониски од очекуваниот извоз за првото тримесечје за 2020 година. Поизразени надолни отстапувања се забележуваат кај извозот на дел од новите производни капацитети, надолното и со малку понискиот извоз на облека и текстил и енергија.

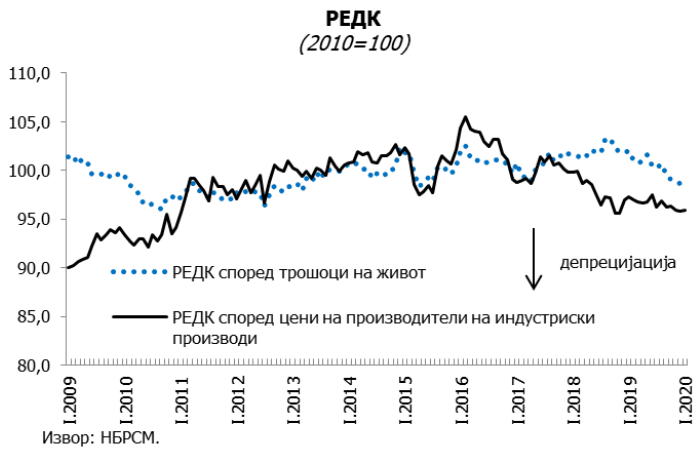
Во јануари 2020 година, увозот на стоки оствари мал раст од 0,5% на годишна основа. Ваквата промена се должи на растот на останатиот увоз, увозот на железо и челик, стоки за широка потрошувачка и храна, при истовремено намален сировински увоз на дел од новите производствени капацитети и понизок енергетски увоз.

Остварувањата кај увозот на стоки во јануари 2020 година се пониски во однос на очекувањата за првиот квартал од годината според октомвриските проекции, при понизок увоз кај дел од новите капацитети во странска сопственост, како и увозот на енергија и малку повисок увоз на стоки за широка потрошувачка и храна.

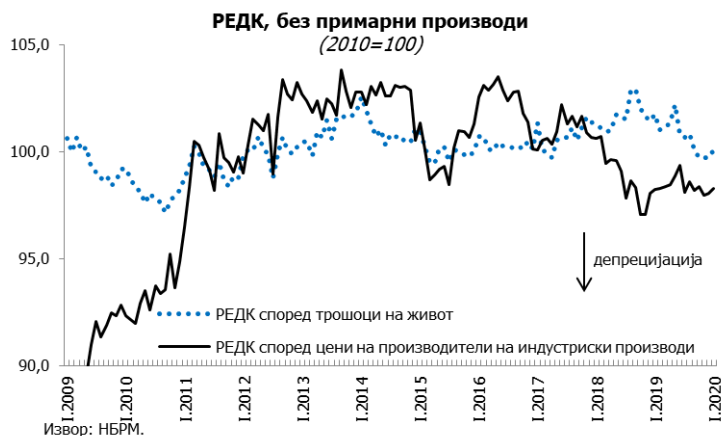
Остварувањата на компонентите на

¹⁷ Високиот придонес во растот на извозот на категоријата „железо и челик“ во текот на јануари 2020 година во одреден дел се должи на ниската споредбена основа.

надворешнотрговската размена во текот на јануари 2020 година се малку пониски во однос на очекуваниот трговски дефицит за првото тримесечје од годината согласно со октомвриската проекција.

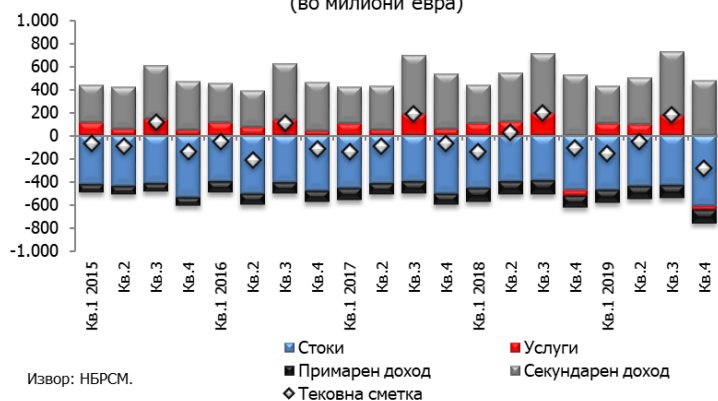
Во јануари 2020 година, показателите за ценовната конкурентност на домашната економија и натаму бележат подобрување на годишна основа. Индексот на РЕДК дефлациониран со трошоците на живот депрецира за 3,1%, додека индексот на РЕДК пресметан со цените на производителите на индустриски производи забележа помала депрецијација од 1,4%. Ваквите движења кај РЕДК дефлациониран со трошоците на живот се должат на поволните промени кај релативните цени (релативните трошоци на живот се пониски за 1,8%), додека релативните цени на индустриските производи се непроменети на годишна основа. Во иста насока делуваше и НЕДК забележувајќи депрецијација од 1,4%, што во најголем дел е резултат на апрецијацијата на руската рубља, украинската гривна и британската фунта.

Индексите на РЕДК пресметани со пондери засновани врз надворешнотрговската размена без примарните производи, во јануари 2020 година забележаа дивергентни движења. Така, индексот на РЕДК дефлациониран со трошоците на живот забележа депрецијација од 1,6%, додека РЕДК дефлациониран со цените на индустриските производи не забележа промена. Притоа, промените произлегуваат од динамиката на релативните цени, и тоа падот на релативните трошоци на живот за 1,8% и минималниот пад на релативните цени на производителите на индустриски производи за 0,2%, при минимална апрецијација на НЕДК на годишна основа.

Во четвртиот квартал од 2019 година, дефицитот на тековната сметка во

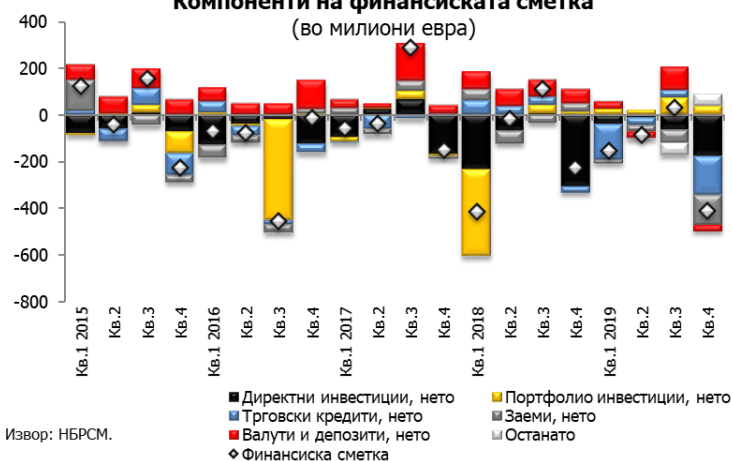
Компоненти на тековната сметка
(во милиони евра)

билансот на плаќања изнесува 286,9 милиони евра, или 2,5% од БДП¹⁸, што е повисоко од очекувањата за четвртиот квартал согласно со октомвриската проекција.

Отстапувања од очекувањата се забележани кај речиси сите категории, со исклучок на примарниот доход, којшто главно е во согласност со октомвриската проекција. Така, трговскиот дефицит е повисок од очекувањата во услови на понизок раст на извозот и истовремено малку повисок раст на увозната компонента, во однос на очекуваните во октомвриската проекција. Салдото на услугите бележи умерен дефицит наспроти очекуваното речиси балансирано салдо, главно поради повисокиот дефицит кај останатите услуги и понискиот суфицит кај производните услуги за доработка. Суфицитот кај секундарниот доход е понизок од проектираниот, главно поради пониските нето-приливи кај државата.

Компоненти на финансиската сметка
(во милиони евра)

Остварениот дефицит на тековната сметка во 2019 година е повисок од очекуваниот според октомвриската проекција. Притоа, послаби остварувања се забележуваат кај салдата на стоки, услуги и секундарен доход, додека движењата кај примарниот доход се во рамки на очекувањата.

Кај финансиската сметка во четвртиот квартал од 2019 година се остварени нето-приливи¹⁹ од 411 милиони евра (или 3,6% од БДП), коишто се повисоки од очекувањата за четвртиот квартал во октомвриската проекција.

Ваквото отстапување во најголем дел произлегува од трговските кредити (остварено нето-задолжување, наспроти очекуваното умерено нето-раздолжување), како и од остварените нето-приливи врз основа на валути и депозити (поради остварени високи нето-приливи кај депозитните институции), наспроти очекуваните нето-одливи согласно со октомвриската проекција. Останатите компоненти на финансиската сметка,

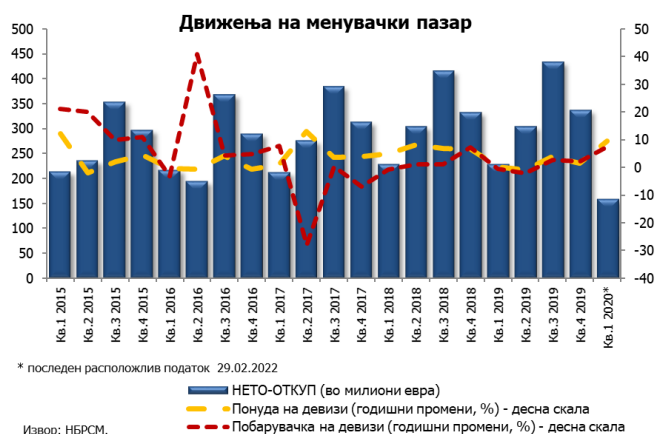
¹⁸ Во рамки на анализата, за номиналниот БДП за 2019 година се користени октомвриските проекции на НБРСМ.

¹⁹ Според новата методологија за изготвување на билансот на плаќања (ВРМ6), термините нето-приливи и нето-одливи означуваат нето-создавање обврски и нето-стекнување средства, соодветно.

главно се во согласност со очекувањата во октомвриската проекција.

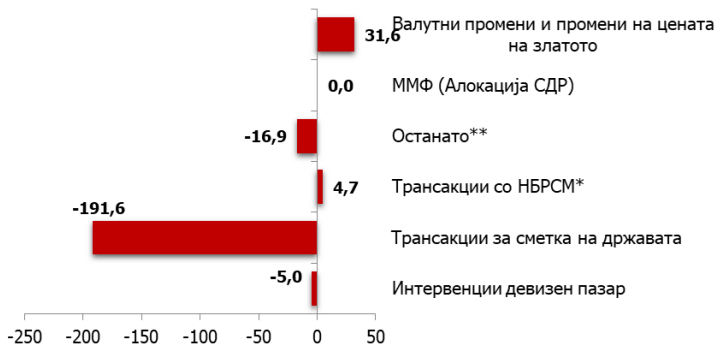
На годишна основа, кај финансиската сметка во 2019 година се остварени повисоки нето-приливи од очекуваните според октомвриската проекција. Притоа, позитивни отстапувања бележат трговските кредити, валутите и депозитите, како и заемите, наспроти повисоките нето-одливи кај портфолио-инвестициите.

Остварениот нето-откуп на менувачкиот пазар во периодот 1.1.2020 – 29.2.2020 година изнесува 158 милиони евра, што претставува пораст од 10,5% на годишна основа. Ваквите остварувања произлегуваат од повисокиот пораст на понудата од порастот на побарувачката за девизи (за 9,6% и 7,5%, соодветно).

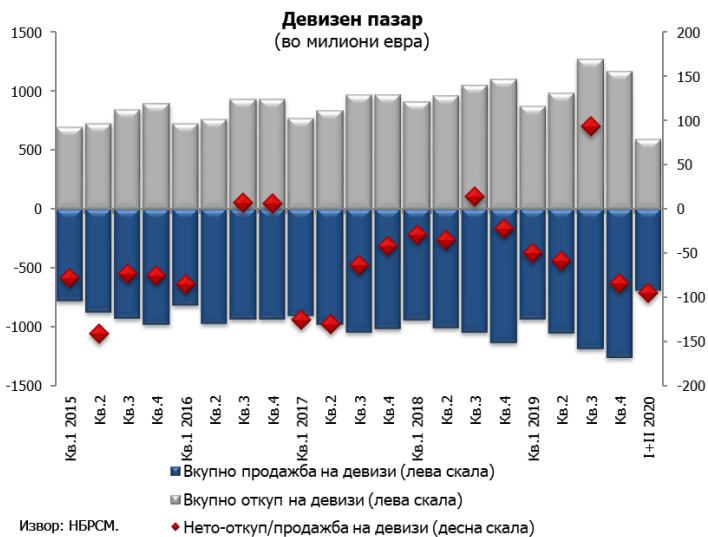

Состојбата на бруто девизните резерви на 29.2.2020 година изнесува 3.084,6 милиони евра, што во однос на крајот од четвртиот квартал од 2019 година претставува намалување за 178,1 милион евра. Главен фактор за ваквата промена се трансакциите за сметка на државата (отплата на долг во висина од 158,1 милион евра кон Дојче банка). Останатите текови имаа поумерено влијание врз промените кај девизните резерви во анализираниот период.

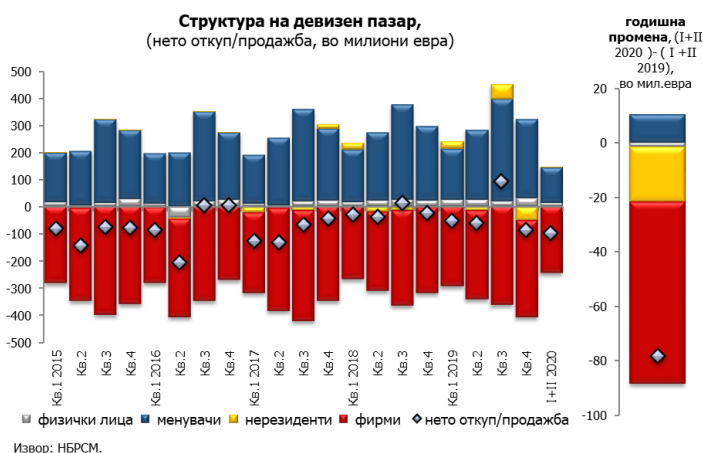
Фактори на промена на девизните резерви во јануари и февруари 2020 (во милиони евра)

* Трансакции со НБРМ вклучува: приходи од камати, ценовни промени и амортизација од Х.В., камати од депозити, трошоци;
 ** Останато вклучува: нето ЗР, основачки капитал за осиг. комп. од страна на нерезиденти, промена во колатерал, девизни депозити и камати-домашни банки.
 Извор: НБРСМ.

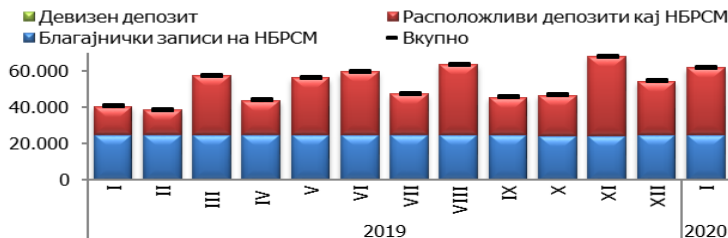
Во јануари и февруари 2020 година, на девизниот пазар на банките е остварена нето-продажба на девизи од 94,9 милиони евра, што е повеќе за 78,2 милиона евра од истиот период од минатата година. Ваквата годишна промена се должи на повисокиот раст на побарувачката во однос на растот на понудата на девизи.

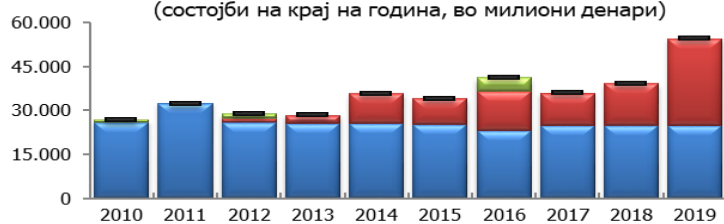
Секторската анализа покажува дека ваквите поместувања произлегуваат од високата нето-продажба кај фирмите.

Монетарни инструменти

(состојби на крај на месец, во милиони денари)

(состојби на крај на година, во милиони денари)

Извор: НБРСМ.

Состојбата на монетарните инструменти во јануари се зголеми, при поголем износ на пласирани средства на банките во депозити кај Народната банка и минимален раст на состојбата на благајничките записи²⁰. Нивото на монетарните инструменти на крајот на јануари е повисоко од проектираното за крајот на првиот квартал на 2020 година²¹.

Нето девизната актива на Народната банка на крајот на јануари е пониска од проектираната состојба за крајот на првиот квартал од 2020 година.

Вкупните депозити на државата кај Народната банка во јануари забележаа умерено намалување во однос на претходниот месец. Во споредба со проекцијата за првиот квартал на 2020 година, состојбата на вкупните депозити на државата кај Народната банка е пониска.

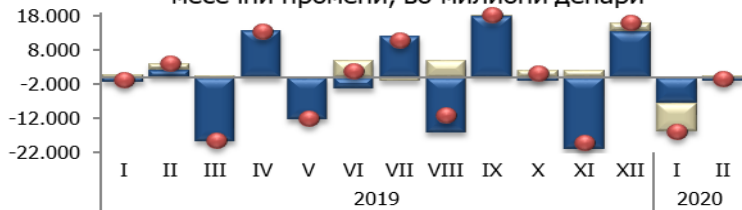
При пониското ниво на вкупните резерви на банките кај Народната банка во јануари и мал пад на готовите пари во оптек, состојбата на примарните пари во јануари се намали во споредба со претходниот месец и воедно е пониска во споредба со проекцијата за крајот на првото тримесечје од 2020 година.

²⁰ На аукцијата на благајнички записи на Народната банка, којашто се одржа на 15 јануари 2020 година, беа понудени и продадени благајнички записи во износ од 25.000 милиони денари, со каматна стапка од 2% и рок на достасување од 28 дена. Износот на благајнички записи во јануари беше повисок за 238 милиони денари во споредба со претходниот месец (24.983 милиони денари).

²¹ Споредбите на остварувањата се во однос на октомвриската проекција на Народната банка.

Ликвидност на банки*

месечни промени, во милиони денари

■ Автономни фактори, нето
■ Монетарни инструменти, нето
● Сметки на банки кои имаат обврска за ЗР

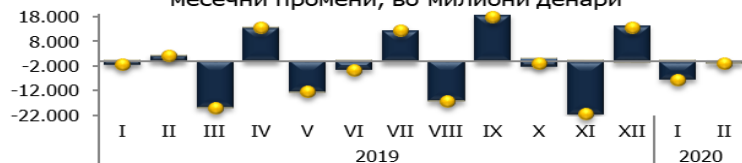
годишни промени, во милиони денари

*позитивна промена: креирање ликвидност, негативна промена: повлекување ликвидност.
Извор: НБРСМ.

Монетарни инструменти*

месечни промени, во милиони денари

■ Благајнички записи
■ Депозити преку ноќ
■ Депозити на 7 дена
■ Репо операции
● Мон. инструменти, нето

*позитивна промена: креирање ликвидност, негативна промена: повлекување ликвидност.
Извор: НБРСМ.

Автономни фактори*

месечни промени, во милиони денари

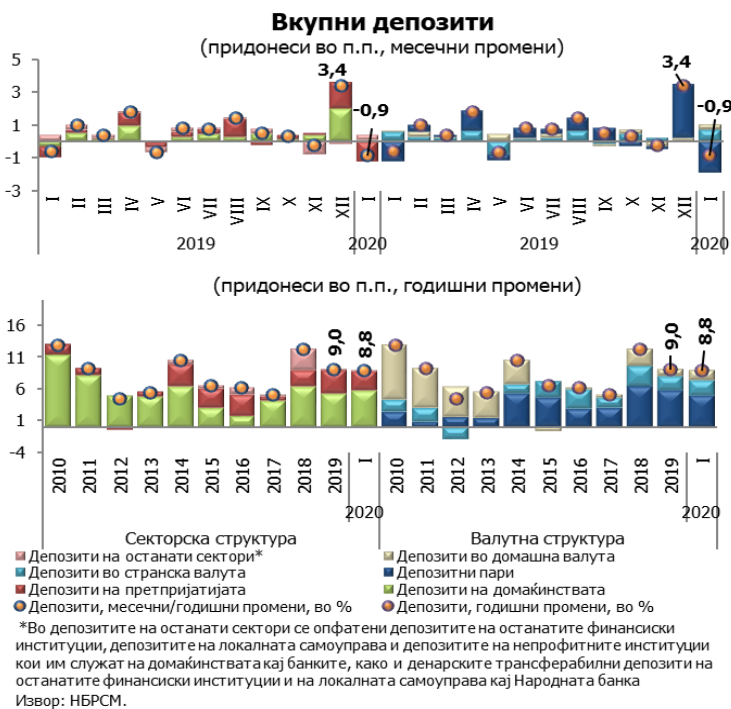

■ Девизни интервенции
■ Трансакции на држава
■ Готови пари во оптек
■ Останати автономни фактори
● Автономни фактори, нето

*позитивна промена: креирање ликвидност, негативна промена: повлекување ликвидност.
Извор: НБРСМ.

Според оперативните податоци за тековите на ликвидност, **ликвидноста на банкарскиот систем во февруари бележи мало намалување.** Промената е резултат на малку повисокиот износ на пласирани средства на банките во монетарните инструменти (пред сè во депозитите преку ноќ, при непроменета состојба на благајничките записи)²² и на придонесот на автономните фактори на нето-основа за мало креирање ликвидност, како резултат на трансакциите на државата.

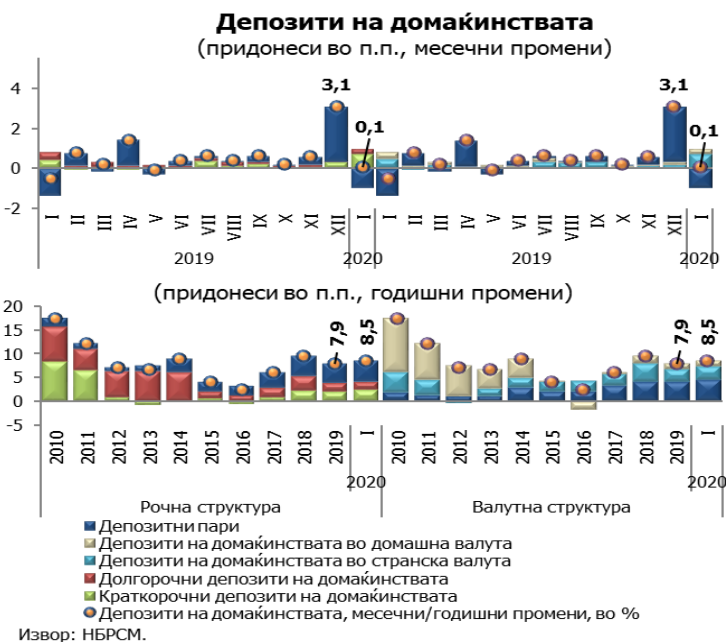
²² На аукцијата на благајнички записи на Народната банка, којашто се одржа на 12 февруари 2020 година, беа понудени и продадени благајнички записи во износ од 25.000 милиони денари, со каматна стапка од 2,0% и рок на достасување од 28 дена.

Вкупните депозити²³ во јануари остварија месечен пад од 0,9%, наспроти растот во претходниот месец, што е вообичаено за овој период. Намалувањето на депозитите е резултат на падот на депозитите на претпријатијата, при минимален раст на депозитите на домаќинствата и истовремено мало зголемување на депозитите на останатите сектори. Од валутен аспект, намалувањето на вкупните депозити е резултат на падот на денарските депозити, односно на депозитните пари, при умерен раст на депозитите во странска валута. Вкупните депозити во јануари остварија пад, што е вообичаено за овој период, додека со октомвриската проекција, за првиот квартал од годината е предвидено зголемување на депозитите.

Годишната стапка на раст на вкупните депозити во јануари изнесува 8,8% и е засега под проектираниот годишен раст за крајот на првиот квартал од 2020 година (од 9,9%). Од секторски и валутен аспект, растот во најголем дел произлегува од депозитите на домаќинствата, односно од депозитите во домашна валута (вклучително и депозитните пари).

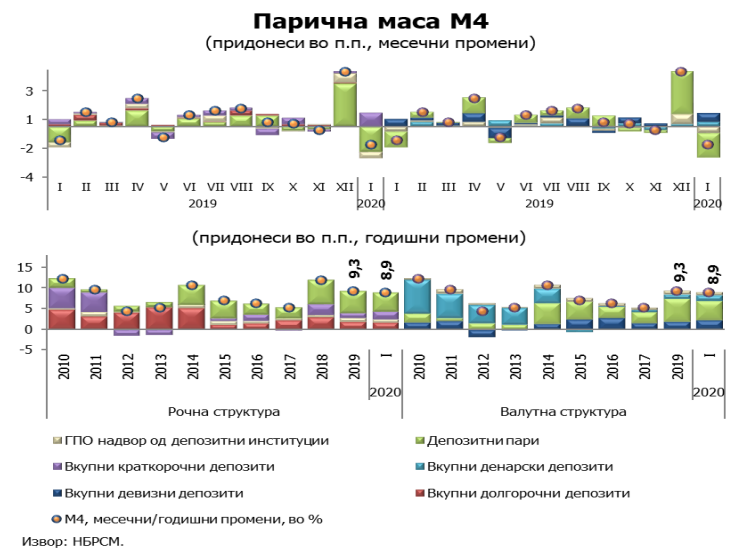
Депозитите на домаќинствата, во јануари остварија минимален месечен раст од 0,1%, којшто произлегува од девизните депозити, при пад на денарските депозити, односно од депозитните пари. Учеството на денарските депозити (со депозитните пари) во вкупните депозити на домаќинствата на крајот на јануари изнесува 52,9% и е малку пониско во однос на претходниот месец (од 53,6%). **На годишна основа, растот на депозитите на домаќинствата во јануари изнесува 8,5%.**

²³ Податоците се однесуваат на депозитите на недржавниот сектор во банките и штедилниците, средствата на останатите финансиски институции на сметките кај НБРСМ и средствата на единиците на локалната самоуправа на сметките кај НБРСМ. Податоците соодветствуваат со методолошките измени на НБРСМ од јуни 2018 година. Повеќе информации за методолошките измени може да се најдат на следнава врска: http://www.nbrm.mk/monetarna_statistika_i_statistika_na_kamatni_stapki.nspix.

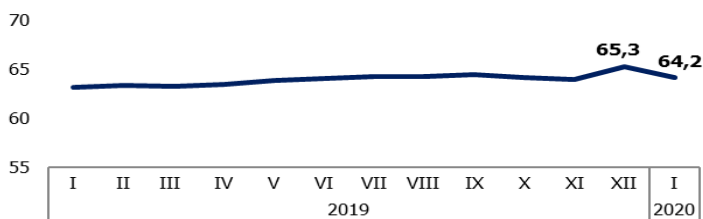

Паричната маса изразена преку најширокиот монетарен агрегат М4, во јануари, оствари месечен пад од 1,2%, наспроти растот во претходниот месец. Намалувањето е резултат на најликвидните компоненти на паричната маса, пред сè на намалувањето на депозитните пари, при пад и на готовите пари во оптек. Од аспект на рочноста, краткорочните депозити забележаа умерен раст, при речиси непроменети долгорочни депозити. Од валутен аспект, намалувањето е резултат на падот на денарските депозити (во целост како резултат на депозитните пари), при умерен раст на девизните депозити.

Учество на М4 денарски дел во вкупна парична маса М4

податоци на крај на месец, во %

податоци на крај на година, во %

Извор: НБРСМ.

Учеството на денарскиот дел во вкупната парична маса М4 на крајот на јануари изнесува 64,2% (65,3% во претходниот месец). **На годишна основа, паричната маса во јануари е повисока за 8,9%, што е под проектираниот годишен раст од 9,7% за првиот квартал од 2020 година.**

Вкупни кредити

(придонеси во п.п., месечни промени)

(придонеси во п.п., годишни промени)

Секторска структура

Валутна структура

- Кредити во странска валута
- Кредити во домашна валута
- Кредити на претпријатијата
- Кредити на домаќинствата
- Кредити, месечни/годишни промени, во %

Извор: НБРСМ.

Вкупните кредити во јануари се задржаа речиси на исто ниво како и во претходниот месец. Од секторски аспект, забележано е зголемување на кредитите на домаќинствата, при пад на кредитите на претпријатијата. Според валутната структура, кредитите во домашна и странска валута се речиси непроменети во однос на претходниот месец. Во јануари, вкупните кредити остварија минимален месечен пад под влијание на вообичаени сезонски фактори, додека со октомвриската проекција, за првиот квартал од годината е проектиран раст на кредитите.

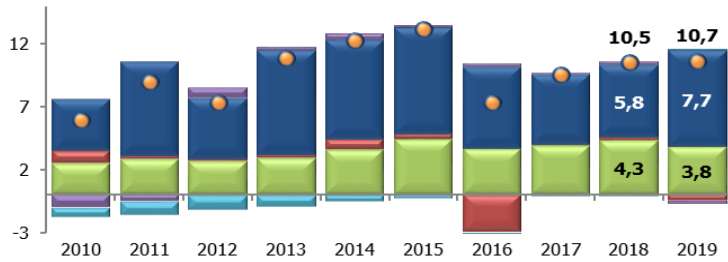
Годишната стапка на раст на вкупните кредити во јануари изнесува 6,8% и е над проектираниот годишен раст од 5,5% за првиот квартал на 2020 година, согласно со октомвриската проекција. Од секторски аспект, растот во поголем дел е резултат на кредитите на домаќинствата, при позитивен придонес и од кредитите на претпријатијата. Од аспект на валутната структура, за растот придонесуваат како кредитите во странска валута (вклучително и денарските кредити со валутна клаузула), така и кредитите во домашна валута.

Кредити на домаќинствата*
(придонеси во годишни промени, во п.п.)

Годишниот раст на кредитите на домаќинствата²⁴ во јануари изнесува **10,8%**, при што и натаму во поголем дел произлегува од растот на потрошувачките кредити, со придонес од 7,6 п.п.

(придонеси во п.п., годишни промени)

*не се вклучени кредитите на самостојните вршители на дејност со личен труд
Извор: НБРСМ.

Сомнителни и спорни побарувања
(секторска структура и учество во вкупни кредити) месечни податоци

годишни податоци

■ Сомнителни и спорни побарувања на претпријатијата во милиони денари, лева скала
■ Сомнителни и спорни побарувања на домаќинствата во милиони денари, лева скала
● Учество на сомнителните и спорните побарувања во вкупните кредити во %, десна скала
Извор: НБРСМ.

Учеството на сомнителните и на спорните побарувања во вкупните кредити во јануари забележа минимален месечен раст од **0,1 п.п.** и изнесуваше **4,7%**. Гледано од аспект на секторот, и натаму најголемиот дел од вкупниот износ на нефункционалните кредити произлегува од секторот „претпријатија“, додека учеството на нефункционалните кредити на секторот „домаќинства“ е значително помало.

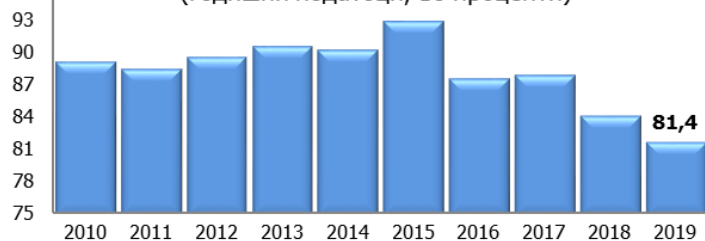
²⁴ Без кредитите на самостојните вршители на дејност со личен труд.

Сооднос помеѓу вкупните кредити и депозити

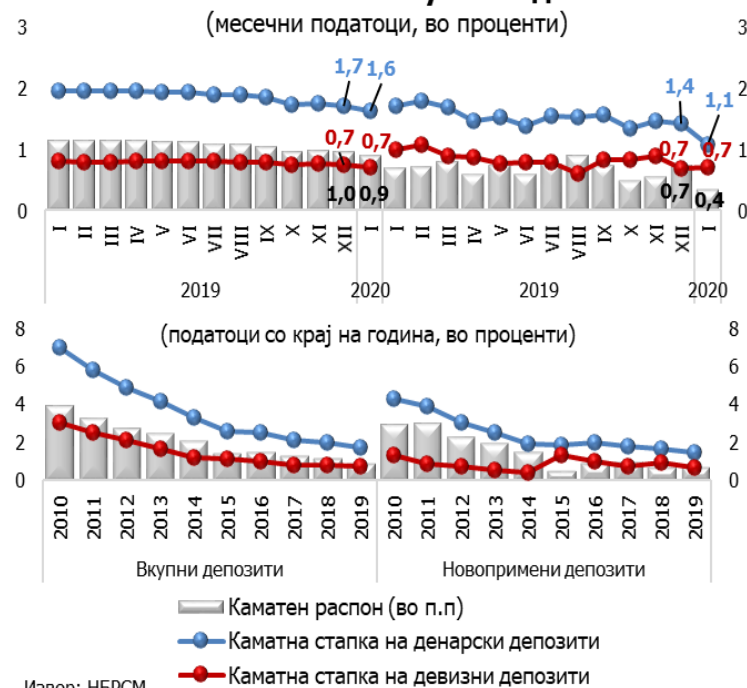
Показателот за искористеноста на депозитниот потенцијал на банките за кредитирање на приватниот сектор во јануари забележа месечен раст (од 81,4% на 82,1%), при што е над проектираната вредност на овој показател за крајот на првиот квартал од 2020 година (80,5%).

(годишни податоци, во проценти)

Извор: НБРСМ.

Каматни стапки на вкупните депозити

Извор: НБРСМ

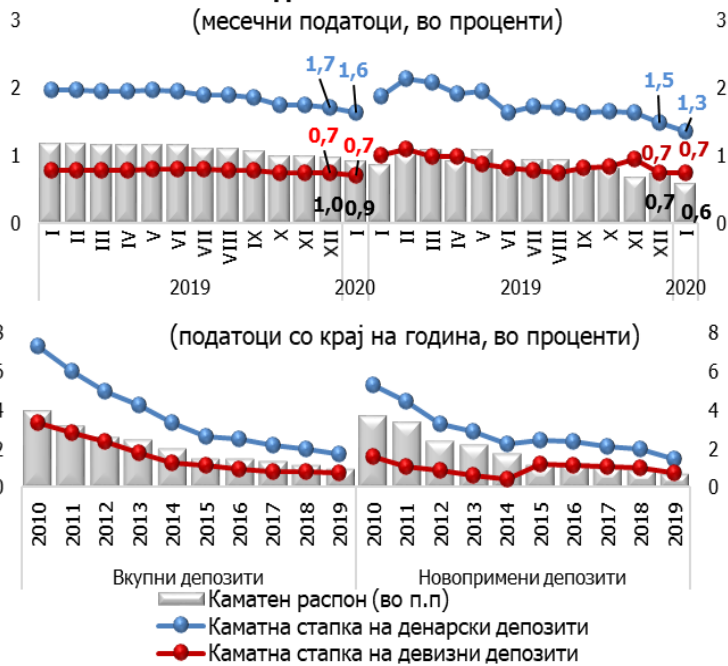
Во јануари, каматниот распон за вкупните депозити (денарски и странска валута)²⁵ забележа минимално стеснување од 0,1 п.п. во однос на претходниот месец, како резултат на минималното намалување на каматната стапка на денарските депозити, при непроменета каматна стапка на девизните депозити. За **новопримените вкупни депозити**, каматниот распон забележа стеснување во однос на претходниот месец (од 0,7 п.п. на 0,4 п.п.), при намалување на каматната стапка на новопримените денарски депозити за 0,4 п.п., при непроменета каматна стапка на девизните депозити²⁶.

²⁵ Податоците за каматните стапки се согласно со методолошките измени на НБРСМ од јуни 2018 година. Повеќе информации за методолошките измени може да се најдат на следнава врска:

http://www.nbrm.mk/monetarna_statistika_i_statistika_na_kamatni_stapki.nspix.

²⁶ Во однос на каматните стапки на новопримените депозити треба да се има предвид дека за нив се карактеристични променливи движења. Променливоста на каматните стапки на новопримените депозити произлегува од фактот што тие се условени од обемот на новопримени депозити (којшто од месец во месец може да варира) и нивната каматна стапка.

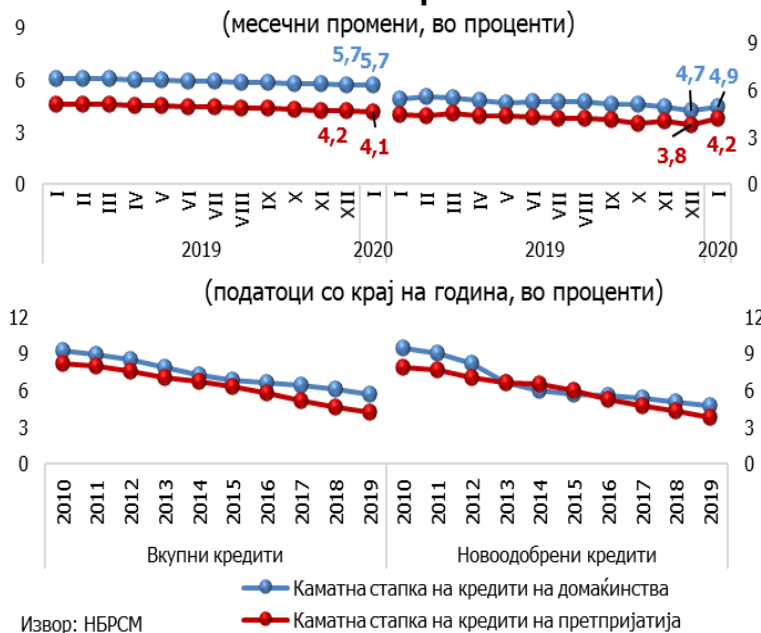
Каматни стапки на депозитите на домаќинствата

Извор: НБРСМ

Кај каматните стапки на вкупните депозити на домаќинствата (денарски и во странска валута), каматниот распон забележа минимално стеснување од 0,1 п.п., како резултат на минималното намалување на каматната стапка на денарските депозити, при непроменета каматна стапка на девизните депозити. За **новопримените депозити на домаќинствата**, каматниот распон забележа минимално стеснување од 0,1 п.п., при намалување на каматната стапка на денарските депозити за 0,1 п.п. и непроменета каматна стапка на девизните депозити.

Каматни стапки на вкупните кредити, по сектори

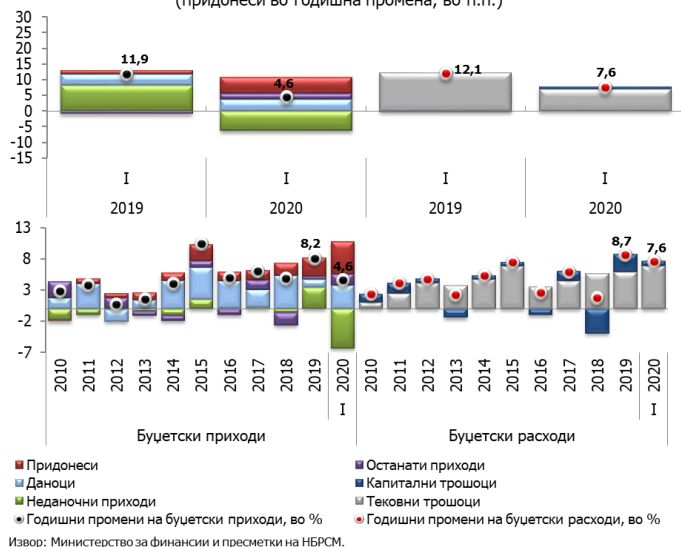

Извор: НБРСМ

Кај каматните стапки на вкупните кредити е забележана надолна промена кај каматната стапка на кредитите на претпријатијата за 0,1 п.п., при што изнесува 4,1%, додека каматната стапка на кредитите на домаќинствата се задржа на нивото од претходниот месец од 5,7%. За **новоодобрените кредити**²⁷ во јануари, каматните стапки на домаќинствата и на претпријатијата се зголемија за 0,2 п.п. и 0,4 п.п., соодветно, во однос на претходниот месец и изнесуваат 4,9% и 4,2%, соодветно.

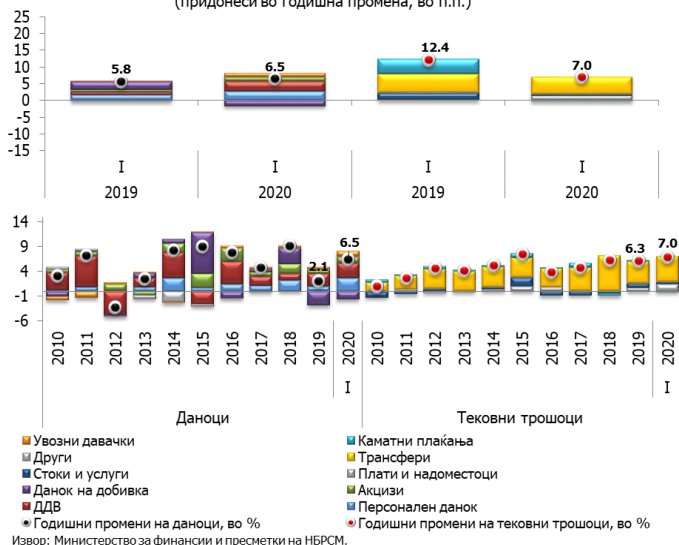
²⁷ Во однос на каматните стапки на новоодобрените кредити треба да се има предвид дека за нив се карактеристични променливи движења. Променливоста на каматните стапки на новоодобрените кредити произлегува од фактот што тие се условени од обемот на новоодобрените кредити (којшто од месец во месец може да варира) и нивната каматна стапка.

Буџетски приходи и расходи
(придонеси во годишна промена, во п.п.)

Во Буџетот на Република Северна Македонија (централниот буџет и буџетите на фондовите), во јануари 2020 година, вкупните буџетски приходи и расходи забележаа раст на годишна основа. Растот на приходите од 4,6% во најголем дел е резултат на повисоките приливи кај категориите придонеси, даноци и останати приходи²⁸ (со придонес од 5,2 п.п., 3,7 п.п. и 1,9 п.п., соодветно), додека придонесот на неданочните приходи²⁹ е негативен (6,3 п.п.). Приливите врз основа на даночни приходи во јануари беа повисоки за 6,5% на годишна основа, главно како резултат на повисоките приливи кај ДДВ, персоналниот данок на доход, акцизите и увозните давачки (придонес од 3,0 п.п., 2,7 п.п., 1,2 п.п. и 1,1 п.п., соодветно), додека данокот на добивка забележа негативен придонес (1,6 п.п.). **Буџетските расходи** беа повисоки за 7,6%, на годишна основа, што е резултат на повисоките тековни трошоци со придонес од 6,9 п.п., при позитивен придонес на капиталните трошоци од 0,7 п.п. Тековните трошоци се зголемија за 7,0% на годишно ниво, главно заради зголемувањето на трансферите (придонес од 5,2 п.п.), при помал позитивен придонес на платите и надоместоците со придонес од 1,4 п.п. и стоките и услугите со придонес од 0,5 п.п.

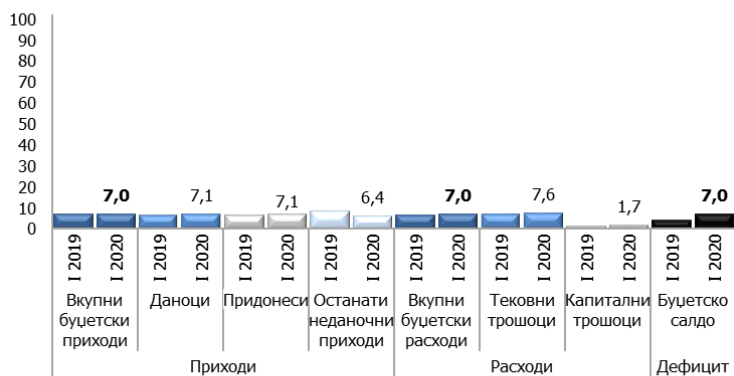
Даноци и тековни трошоци
(придонеси во годишна промена, во п.п.)

²⁸ Останатите приходи вклучуваат капитални приходи, странски донации и приходи од наплатени заеми. Во рамките на оваа категорија, во јануари 2020 година, капиталните приходи забележаа повисок раст заради зголемувањето на потставката продажба на земјиште и нематеријални вложувања.

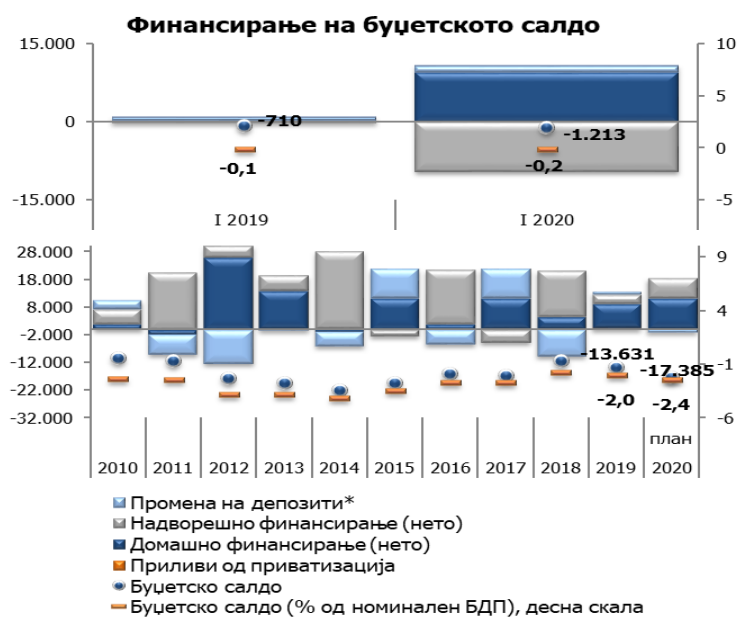
²⁹ Пониските неданочни приходи во јануари 2020 година се резултат на повисоката споредбена основа во јануари 2019 година кога беа забележани повисоки приливи на сметката на Фондот за ПИО во Буџетот на РСМ. Повисоките приливи во претходната година се резултат на преносот на средства од приватните пензиски фондови согласно со Законот за изменување и дополнување на Законот за задолжително капитално финансирано пензиско осигурување и Законот за изменување и дополнување на законот за пензиско и инвалидско осигурување („Службен весник на РМ“ бр. 245 од 28.12.2018 година). Со овие законски измени, почнувајќи од 1.1.2019 година престана членството кај одредени категории на осигуреници во вториот столб на пензискиот систем.

Реализација на Буџетот, по категории
(централен Буџет и фондови), во проценти од годишен план*

Во споредба со годишниот план на Буџетот за 2020 година, буџетските приходи и расходи во јануари 2020 година се остварени со по 7,0% (7,1% и 6,8%, соодветно, во 2019 година). Остварениот буџетски дефицит претставува исто така 7% од планот за 2020 година (4,0% во истиот период од 2019 година).

*за 2019 година, пресметките се направени во однос на ребалансот на Буџетот.
Извор: Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

Остварениот буџетски дефицит во јануари 2020 година изнесува 1.213 милиони денари (0,2% од номиналниот БДП³⁰) и во најголем дел е финансиран од домашното задолжување на државата³¹, а во помал дел преку користење на депозитите на државата кај Народната банка, при отплата на достасана рата врз основа на странски заем³².

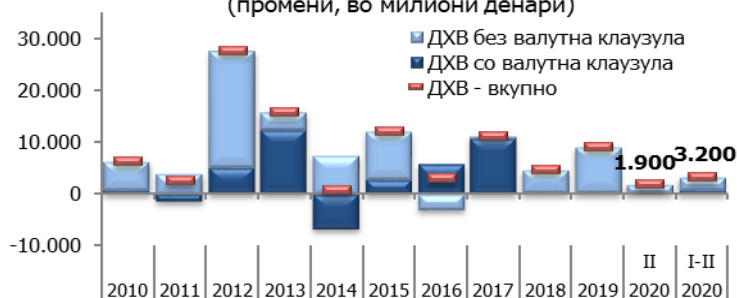
³⁰ Во рамките на анализата, за номиналниот БДП за 2020 година е користен проектираниот раст на БДП од октомвриските проекции на Народната банка.

³¹ Покрај издавањето државни хартии од вредност, извршено е и домашно задолжување на државата од домашните комерцијални банки за околу 135 милиони евра, односно 8.172,5 милиони денари, наменет за отплата на заем чиј рок истекува на 29 јануари 2020 година.

³² Станува збор за отплата на втора рата во износ од 158 милиони евра, од заем ПБГ склучен во 2013 година, којашто достаса за плаќање на 29 јануари 2020 година.

Државни хартии од вредност

(промени, во милиони денари)

(состојби, во милиони денари)

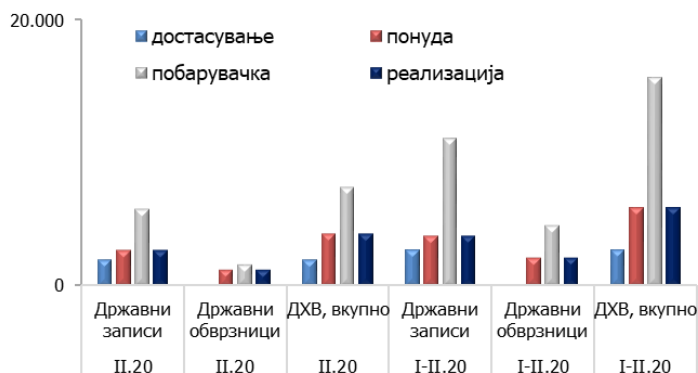

Извор: Министерство за финансии.

На примарниот пазар на државни хартии од вредност во февруари 2020 година, состојбата на издадените хартии од вредност се зголеми на месечна основа и на крајот на месецот достигна **109.554 милиони денари**. Месечниот раст изнесува 1.900 милиони денари, при зголемување на државните хартии од вредност без валутна клаузула³³ и непроменетост на државните хартии од вредност со валутна клаузула. Во споредба со крајот на 2019 година, состојбата на државните хартии од вредност на крајот на февруари е повисока за 3.200 милиони денари.

Аукции на државни хартии од вредност

во милиони денари

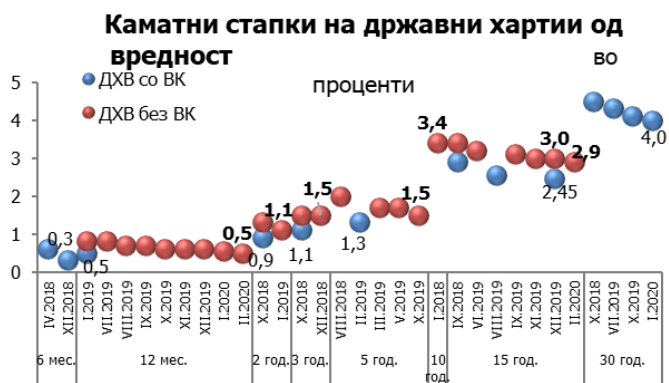

Извор: Министерство за финансии.

Новите емисии на државни хартии од вредност во февруари 2020 година беа со рочност од дванаесет месеци и петнаесет години³⁴, при што интересот на пазарните учесници и овој месец беше повисок од понудениот износ. Во услови на емисија на државни хартии од вредност во поголем износ од износот којшто достасуваше, нивната состојба на крајот на февруари се зголеми.

³³ За 2020 година, според Буџетот, планирано е нето домашно задолжување (континуирани државни хартии од вредност) на државата во износ од 12.300 милиони денари, односно раст на состојбата на државни хартии од вредност до ниво од 118.654 милиони денари.

³⁴ Во февруари 2020 година достасаа дванаесетмесечни државни записи.

Во февруари, Министерството за финансии ги задржа истите каматни стапки на новоиздадените дванаесетмесечни државни хартии од вредност без валутна клаузула (0,5%), додека беа намалени каматните стапки на петнаесетгодишните државни хартии од вредност без валутна клаузула (од 3,0% на 2,9%).

Извор: Министерство за финансии.

Прилог 1: Индикативни категории за личната потрошувачка и бруто-инвестициите

ИНДИКАТИВНИ КАТЕГОРИИ ЗА ЛИЧНАТА ПОТРОШУВАЧКА

	2018				2019				2020		
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	ное.	дек.	јан.
	<i>реални годишни промени во %</i>										
Промет во трговија на мало*	6,4	9,9	10,8	10,9	4,7	4,6	6,9	10,4	9,9	12,3	6,9
Бруто приходи од ДДВ*	3,9	6,5	7,5	7,0	3,5	1,4	7,5	6,6	5,6	10,2	8,1
Увоз на стоки за широка потрошувачка*	8,0	2,5	3,0	10,9	2,8	5,9	9,7	4,8	-4,8	16,7	12,1
Домашно производство на потрошни добра	6,1	-1,0	-0,1	5,6	0,5	-1,0	2,4	-2,0	-4,1	-6,0	4,6
Кредити на население*	7,7	8,2	8,5	9,3	8,2	9,6	9,3	10,1	10,3	10,1	10,0
Просечна нето-плата*	3,4	4,7	3,9	5,4	2,2	2,4	3,5	4,2	5,2	3,7	-
Приватни нето-трансфери*	5,6	9,1	4,3	2,0	-2,2	-4,7	5,7	2,1	-5,1	9,8	-
Пензии*	2,1	3,4	2,6	4,4	4,1	2,2	3,9	2,1	3,8	2,5	2,3

*реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот.

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

ИНДИКАТИВНИ КАТЕГОРИИ ЗА ИНВЕСТИЦИИТЕ

	2018				2019				2020		
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	ное.	дек.	јан.
	<i>реални годишни промени во %, освен за СДИ промените на реалните износи се во милиони денари</i>										
Увоз на средства за работа*	19,1	20,2	10,5	11,2	2,0	4,8	12,5	6,8	4,8	16,1	11,5
Извршени градежни работи**	-39,6	0,9	-10,0	14,6	15,1	-3,3	3,0	5,3	-5,2	17,2	-
Домашно производство на капитални производи	19,3	24,2	16,0	5,7	12,3	-2,9	10,7	7,1	6,6	2,0	-5,5
Државни капитални инвестиции*	-65,0	-39,5	-10,7	-34,1	-11,1	62,7	26,3	66,5	72,7	92,1	39,9
Директни инвестиции***	8470,6	5711,2	3716,7	8238,3	-12128,9	-3653,4	4093,0	-7892,4	3952,7	-8024,9	-
Долгорочни кредити на претпријатија*	2,0	4,7	6,6	5,9	4,9	4,8	2,6	6,4	5,9	6,4	6,2

*реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот.

**реалните стапки на раст се добиени со користење на стапката на раст на дефлаторот на трошоците во градежништвото за нови објекти за домување.

***реалните износи се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните износи со нивото на индексот на потрошувачките цени (базна година: 2018=100).

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.